

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Javaslat a

"Nagyvázsonyi Kinizsi Vár"

megyei értéktárba történő felvételéhez

Készítette:
Szegedi László.

.....
Nagyvázsony, 2013.december 05.

(P. H.)

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve: **Nagyvázsonyi Települési Értéktár Bizottság**
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:
Név: **Szegedi László**
Levelezési cím: **8291 Nagyvázsony, Új utca 3.**
Telefonszám: **06/30 355 0814**
E-mail cím: **szegedi@vazsonykom.hu**

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése **KINIZSI VÁR**
2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása
 agrár- és élelmiszergazdaság egészség és életmód épített környezet
 ipari és műszaki megoldások **kulturális örökség** sport
 természeti környezet turizmus
3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye **Nagyvázsony**
4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik
 települési tájegységi megyei külföldi magyarság
5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

A magyarországi várépítészet történetének viszonylag késői alkotása. Építésének pontos ideje ismeretlen, egy az 1469-es oklevél már a megépült vár várnagyaként említi Udvarnyó Pált. Építtetője a Szolnok megyében jelentős birtokokkal bíró Vezsenyi család. Vezsenyi László, Mária királynő asztalnokmestere szerez várépítési engedélyt 1384-ben, a barnagi birtokán felépítendő várra (melyet ma Zádor vár néven ismerünk). Különböző birtokviták miatt az említett vár építésének felhagyására kényszerül, ekkor, az 1400-as évek elején kezdődik az építkezés a mai helyén. Vezsenyi László fia, László, - aki Mátyás király itáliai követeként ismert - halála 1472 után, hűséges szolgálataiért Kinizsi Pál birtokába kerül. Kinizsi jelentős építkezésekbe kezd, részben megerősíti, részben komfortossá teszi a várat, így válik Kinizsi székhelyévé. Kinizsi halála után, özvegye Magyar Benigna folytatja az építkezést. Magyar Benigna halála után férjének Kamicsácsi Horvát Márk rokonaira száll Vázsonykő vára és a hozzá tartozó birtokok. A Horváthok bírák 1640-ig, ekkor kerül a Zichy család birtokába. A Horváthok idejében a vár a dunántúli végvárok láncolatába tartozik. A török csak rövid ideig kb. 10 évig tudja birtokba tartani az 1500-as évek végén. A törökök kiűzése után a végvárok, így Vázsonykő várának hadászati jelentősége csökken, az új tulajdonos Zichy család csak rövid ideig tartózkodik a várban. 1756-ig az úriszék börtöne, majd pálinkafőzésre használják. A pálinkafőzőben történt robbanás, majd az 1857. évi tűzvész végképp megpecsételi sorsát. A vár

feltárása és részleges helyreállítása az 1950-es évek közepén Éri István régész vezetésével történik. Ma, mint múzeum üzemel.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

A magyarországi, különösen a dunántúli várak közül az egyik legépebben felmaradt és helyreállított várróm. Romjaiban is megfigyelhető a magyarországi reneszánsz korai megjelenése. Főként Kinizsi Pál és Magyar Benigna építkezésire volt hatással a királyi udvarból kisugárzó reneszánsz építészeti stílus, melyeket a fennmaradt és feltárt ajtó és ablakkeretek bizonyítanak. A vár emlékül szolgál Kinizsi Pálnak, valamint a végvári harcok neves és névtelen hőseinek.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Kinizsi vár történetével és feltárásával számos tanulmány, újságcikk, valamint idegenforgalmi tájékoztató foglalkozik. Az alább felsoroltak a főbb forrásokat ismerteti.

- Éri István: A nagyvázsonyi Kinizsi – vár. (Veszprém. 1957) Veszprém m-i Tanács Idegenforgalmi Hivatala
Kinizsi Vár. Nagyvázsony. (TKM Kiskönyvtár. Bp. 1978.)
Séta Kinizsi várában. (Történetek Vázsonyról és környékéről. Bp. 2005.)
Beszámoló a nagyvázsonyi Kinizsi-vár helyreállításáról. (Műemlékvédelem 1958. 1. sz.)
Reneszánsz dombormű-töredék a nagyvázsonyi Kinizsi-várból. (Művészettörténeti Értesítő 1958.)
A nagyvázsonyi Kinizsi-vár famaradványai. (VMMK. 1963/1.)
Zsiray Lajos: A vázsonykői végvár története. (Tanulmányok Veszprém megye múltjából 1984.)
Németh Gábor: Adatok Nagy -Vázsony történetéből. Veszprém. 1901.

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: **www.kinizsivar.hu**

III.

MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

Képek a Kinizsi - várról

